

ДЕРЖАВНА АГРАРНА ПОЛІТИКА ТА ПІДТРИМКА ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ

***ОНЕГІНА В.М., Д.Е.Н., ПРОФЕСОР,
КРАВЧЕНКО О.М., К.Е.Н., ДОЦЕНТ, БІЛЕЦЬКИЙ О.С., К.Е.Н.,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Постановка проблеми у загальному вигляді. Державна аграрна політика як процеси із визначення та реалізації стратегічних орієнтирів, цілей, завдань і заходів держави в сфері аграрного сектору покликана сприяти його сталому розвитку, гарантуванню продовольчої безпеки країни. Основу інституційної матриці аграрної політики має становити ієрархія науково обґрунтованої стратегії розвитку аграрного сектору та аграрної політики, базового комплексного закону з державного регулювання аграрного сектору, інших нормативно-правових актів.

Цілі та завдання аграрної політики, її заходи мають запропонувати суспільству шляхи вирішення проблем його сталого розвитку на певному етапі. На основі інституційної матриці, що забезпечує послідовність, прозорість, передбачуваність заходів держави, формується функціональне наповнення державної підтримки аграріїв відповідно до визначених пріоритетів. В умовах дефіциту державного бюджету визначення стратегічних пріоритетів має ключове значення для проведення дієвої та ефективної аграрної політики.

Але, Закон України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» [8] був прийнятий у 2005 році. Відповідно з цих часів відбулися суттєві зміни в розвитку країни, її геополітичному векторі, стані продуктивних сил, економічних відносинах та структурі сільського господарства. Нового базового закону стосовно засад аграрної політики прийнято не було.

Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [10] була схвалена ще у 2013 році, у 2015 році був розроблений проект Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 рр. [1], та їх положення не знайшли відображення в законодавчому акті з основ аграрної політики.

Порядок державної підтримки аграріїв визначається щорічно в законах України «Про Державний бюджет України» та низкою підзаконних нормативних актів. Отже, постійно змінюються не стільки стратегічні пріоритети, скільки результати лобіювання інтересів зацікавлених груп у політичному процесі при формуванні та затвердженні державного бюджету. Дослідження сучасного стану державної підтримки аграріїв виступає основою для розробки заходів з її удосконалення, перетворення аграрної політики на дієвий чинник сталого розвитку аграрного сектору та гарантування продовольчої безпеки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове узагальнення проблем державної аграрної політики, підтримки сільськогосподарських виробників в Україні знайшло відображення в працях Т. Зінчук [2], Т. Калашнікової [3], С. Кваши [4], О. Попової [6], Н. Шибасової [12; 13] та багатьох інших. Але зміни умов розвитку аграрного сектору, його державної підтримки, потребують наукових узагальнень, які б відобразили науково обґрунтовану оцінку сучасного стану та визначили основні вектори необхідної трансформації аграрної політики.

Формулювання цілей статті. Цілями цієї статті є визначення слабких сторін сучасної аграрної політики в Україні та в її складі державної підтримки тваринництва для уточнення основних складових їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна підтримка сільського господарства в Україні є не лише нестабільною (обсяги видатків Державного бюджету по Міністерству аграрної політики у 2008-2018 рр. наводяться на рис. 1, але й є значно нижчою порівняно з країнами провідними експортерами сільськогосподарської продукції. За оцінками експертів ОЕСР підтримка сільськогосподарських виробників була навіть від'ємною. У 2015 р. за показником PSE вона становила – 2.23% від ВВП та – 9.5 % від сукупних доходів аграріїв. У країнах ОЕСР в середньому за рахунок підтримки фермери одержували у 2014-2016 рр. 16 % сукупних доходів.

У Державному бюджеті України на 2018 р. передбачено на фінансову підтримку сільськогосподарського виробництва 945 млн. грн. (табл. 1), що становить 27,8 млн. Євро, або 1,4 Євро на гектар сільськогосподарських угідь (для порівняння: в країнах ЄС така підтримка сягає 200-300 Євро на гектар). Також передбачено 1 млрд. грн. фінансової підтримки розвитку фермерських господарств та 4 млрд. грн. державної підтримки галузі тваринництва.

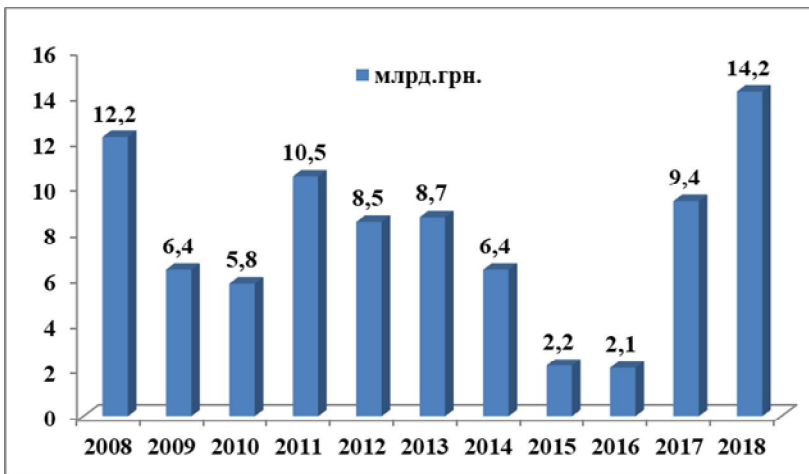

Рис. 1. Заплановані видатки Державного бюджету України по Мінагрополітики України, млрд. грн.

** Джерело: складено авторами на основі законів України «Про Державний бюджет України»*

У відповідь на це й з метою визначення справжнього стану в галузі Асоціація тваринників України (офіційний сайт <https://usba.com.ua/>) провела опитування 54 підприємств-виробників продукції тваринництва по всій Україні про суми коштів, що необхідні їм для реконструкції та розширення підприємств. Результати опитування показали, що лише зазначені 54 підприємства потребують державного фінансування на загальну суму понад 2048250000 грн.

Отже, сучасна державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників не є достатньою, послідовною, стабільною, передбачуваною, що значно знижує дієвість запроваджених заходів. В умовах гострого бюджетного дефіциту країни зрозумілими є її обмежені обсяги, та в таких умовах виключно важливого значення набуває вибір стратегічних пріоритетів державної підтримки.

Аналіз стану продовольчої безпеки в Україні показав, що в останні роки проблема достатності продовольства має саме структурний аспект, і якщо виробництво зернових на одну особу значно перевищує раціональні норми споживання хліба та хлібобулочних виробів, то виробництво і споживання тваринницької продукції, зокрема м'ясо-молочної, є недостатнім.

Таблиця 1

Розподіл видатків бюджету по Мінагрополітики України згідно програмної класифікації, затвердженій Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік»

<i>Видатки</i>	<i>тис. грн.</i>
Міністерство аграрної політики та продовольства України, всього	14 154 691,7
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів	66 000,0
Дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки у сфері агропромислового комплексу	132 644,9
Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу	21 594,1
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі	5 000,0
Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	1 000 000,0
Витрати Аграрного фонду пов'язані з комплексом заходів із зберігання, перевезення, переробки та експортом об'єктів державного цінового регулювання державного інтервенційного фонду	52 200,0
Організація і регулювання діяльності установ в системі агропромислового комплексу та забезпечення діяльності Аграрного фонду	128 409,0
Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними	300 000,0
Державна підтримка галузі тваринництва	4 000 000,0
Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	945 000,0

** Джерело: складено за даними Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік»*

Так, виробництво і споживання молока та молокопродуктів на одну особу протягом останніх 10 років не перевищує відповідно 260 кг та 225 кг. У 2016 році вироблено молока 243,3 кг на одну особу, спожито лише 209,5 кг, або 55,1 % раціональної норми споживання у 380 кг. По м'ясу всіх видів тварин та м'ясопродуктам статистики наступна: виробництво на одну особу за останні роки коливається від 45 кг до 55 кг, споживання – від 50 кг до 54 кг. У 2016 році вироблено м'яса 54,5 кг на 1 особу, спожито м'яса та м'ясопродуктів 51,4 кг, або лише 62 % раціональної науково обґрунтованої норми у 83 кг [15].

Крім недостатнього обсягу виробництва продукції тваринництва, особливою галузі є структура товаровиробників. Лівова частка м'ясо-молочної продукції виробляється господарствами населення, де утримується переважно до п'яти голів худоби. Питома вага господарств населення у виробництві, наприклад, молока становить майже 74 % (або 7,7 млн. т продукції проти 2,7 млн. т молока виробленого сільськогосподарськими підприємствами) (рис. 2); м'яса виробляється господарствами населення 36 % (або 834 тис. т проти майже 1 490 тис. т) (рис.3), в тому числі м'яса яловичини 73,6 %, свинини 46,9 %.

В Україні таких господарства населення понад 4 млн., якіснє мають державної реєстрації як юридичні особи або фізичні особи-підприємці, є дрібними, соціально незахищеними, не мають доступу до державної підтримки, в яких відсутні фінансові можливості здійснювати автоматизоване виробництво продукції сільського господарства, які також не мають можливості вийти на організований ринок та реалізувати свою продукцію споживачам в цивілізований спосіб.

Рис. 2. Виробництво молока в господарствах усіх категорій України, тис. тонн

* Джерело: дані Держкомстату України. У 2014-2016 рр. наведено дані без урахування тимчасово окупованої території, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

Рис. 3. Виробництво м'яса в господарствах усіх категорій України, тис. тонн

Одночасно звертає увагу високе значення показника імпортозалежності України (39 %) по такій групі товарів, як олія рослинна. Цей факт пояснюється ввезенням тропічних олій, які не виробляються в Україні (пальмова, кокосова тощо). Таке високе значення дає підстави для припущення щодо зловживання використанням олій рослинного походження замість тваринного при виробництві продовольчих товарів вітчизняними підприємствами.

За такого стану забезпечення складових продовольчої безпеки зрозумілим є особлива увага у державній аграрній політиці проблемам тваринництва. На фінансову підтримку останнього у 2018 р. у Державному бюджеті виділено 4 млрд. грн. (див. табл.1). Крім того, у Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [10] було передбачено, що «для забезпечення розвитку галузей аграрного сектору економіки надаватиметься пріоритетна підтримка тваринництва, зокрема м'ясного скотарства, свинарства, козівництва, вівчарства, кроликівництва, бджільництва, індикувництва, молочного скотарства в особистих селянських господарствах, кооперативах та середніх господарствах».

Така структура виробництва зумовлює значні розбіжності у якості молока. З першого січня 2018 р. (від терміновано до 1 липня 2018 року з перехідним терміном впровадження до 2022 року) Україна має відмовитись від отримання молока «від населення» згідно з прописаними в Угоді про асоціацію з ЄС положеннями про

санітарно-гігієнічні норми, які стосуються молочної сировини, оскільки воно не відповідає таким нормам [4]. Згідно з вимогами, все «небезпечне» молоко, яке на сьогодні становить 74 % усього виробленого в країні молока, має зникнути з українського ринку. Це означає, що приватні домогосподарства найбільш постраждають від нововведень, оскільки саме вони виробляють низькоякісну сировину.

За таких умов доцільно було б у державній підтримці передбачити саме заходи підтримки домогосподарств населення, які б змогли закупити необхідне обладнання, адаптуватися до якісних вимог, шляхом кооперації укрупнитися та трансформуватися у різні форми господарювання. Наприклад у кооперативи (виробничі, обслуговуючі), у фермерські господарства. Останні, на відміну від господарств населення, мають державну реєстрацію як юридична особа або фізична особа-підприємець. Оскільки аналіз порядку розподілу коштів за бюджетними програмами показав, що такої підтримки господарства населення, які виробляють тваринницьку продукцію, не одержуватимуть.

Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки галузі тваринництва(затверджено постановою КМУ від 7.02.2018 р. №107) на суму 4 млрд. грн. [9], передбачає спрямування коштів за основними шести напрямками, за певними умовами.

1) Компенсація відсотків за банківськими кредитами у галузях: вівчарство, козівництво, бджільництво, звірівництво, кролівництво, шовківництво та аквакультура. Надається: юридичним особам незалежно від організаційно-правової форми та форми власності; фізичним особам-підприємцям, що провадять діяльність у галузі тваринництва.

Головною умовою компенсації відсотків є компенсація залучених короткострокових кредити в національній валюті у банках (банках-резидентів України, що підписали з Мінагрополітики Меморандум про загальні засади співробітництва) для покриття виробничих витрат та середньострокові і довгострокові кредити для покриття витрат капітального (інвестиційного) характеру.

Обсяг кредиту не повинен перевищувати 100 млн. грн.; відсотки у розмірі 1,5 облікової ставки НБУ на дату нарахування відсотків, але не вище розміру, передбаченого кредитним договором, зменшеним на 3 відсоткових пункти.

Суб'єкт господарювання подає банку перелік передбачених Порядком документів. І суб'єкт, що отримав компенсацію відсотків, не

має права на одержання державної підтримки, передбаченої пунктами 2 (компенсація вартості об'єктів, профінансованих за рахунок банківських кредитів) та 6 (часткове відшкодування вартості об'єкта).

2) Компенсація вартості об'єктів, профінансованих за рахунок банківських кредитів. Надається юридичним особам незалежно від організаційно-правової форми та форми власності та фізичним особам-підприємцям, що провадять діяльність у галузі тваринництва.

Компенсація сплачується суб'єктам господарювання, які залучили у банках кредити строком до п'яти років, обсягом до 500 млн. грн. на один об'єкт у національній валюті для здійснення будівництва та/або реконструкції тваринницьких ферм та комплексів для утримання ВРХ, свиней, птиці (в т.ч. водоплавної та індикив), доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції.

Компенсація вартості об'єктів здійснюється щомісяця у розмірі 25 % фактично понесених витрат на будівництво та/або реконструкцію об'єктів згідно з кредитним договором.

У разі використання у 2018 році на будівництво та/або реконструкцію об'єктів 30 % і більше загального обсягу кредиту суб'єкту господарювання виплачується 25 % залучених кредитних коштів на весь період кредитування за вирахуванням суми сплаченої компенсації.

Суб'єкт господарювання подає банку (банк-резидент України, що підписав з Мінагрополітики Меморандум про загальні засади співробітництва) такі самі документи, що і у пункті 1 (компенсація відсотків).

3) Спеціальна бюджетна дотація за утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності. Скористатись якою мають право тільки юридичні особи.

Дотація надається на безповоротній основі двічі на рік за кожно наявну станом на 1 січня та на 1 липня поточного року ідентифіковану та зареєстровану в установленому порядку корову в розмірі 750 гривень за одну голову.

Для отримання дотації за утримання корів суб'єкти господарювання (юридичні особи), подають до 1 квітня (станом на 1 січня) та до 1 жовтня (станом на 1 липня) до Мінагрополітики необхідні документи.

4) Спеціальна бюджетна дотація за вирощування молодняка ВРХ, який народився в господарствах фізичних осіб. Скористатись дотацією можуть тільки фізичні особи (господарства населення).

Надається господарствам населення за утримання ідентифікованого та зареєстрованого в установленому порядку молодняка ВРХ до тринадцяти місячного віку, який народився у господарствах фізичних осіб у поточному році.

Дотація за молодняк надається за кожні чотири місяці його утримання наростаючим підсумком з урахуванням віку молодняка. Загальний обсяг дотації за молодняк не може перевищувати 2 500 грн. із розрахунку на одну голову ВРХ.

Фізична особа подає за місцезнаходженням господарства до органів місцевого самоврядування копії необхідних документів.

5) Часткове відшкодування вартості племінних тварин, сперми та ембріонів. Надається тільки юридичним особам за закуплені в Україні племінні (генетичні) ресурси у період з 1 жовтня попереднього року до 30 вересня поточного року у розмірі до 50 % вартості (без ПДВ). Суб'єкти господарювання подають протягом року до 5 листопада поточного року комісії Мінагрополітики передбачені Порядком документи.

І ще одна умова. Суб'єкти господарювання подають щороку до 15 січня протягом двох років після одержання бюджетних коштів Мінагрополітики інформацію про наявне поголів'я тварин станом на 1 січня поточного року, в тому числі поголів'я тварин, вартість яких була частково відшкодована.

6) Часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції. Надається як юридичним особам незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, так і фізичним особам-підприємцям, що провадять діяльність у галузі тваринництва.

Розмір відшкодування – 30 % вартості об'єкта до 500 млн. грн. загальної вартості такого об'єкта (без ПДВ), завершених у поточному році етапів будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів для утримання ВРХ, свиней, птиці, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, у тому числі вартості обладнання згідно із проектно-кошторисною документацією, а для об'єктів із більшою вартістю – 30 % від 500 млн. грн.

Суб'єкти господарювання подають до комісії Мінагрополітики необхідні документи.

Мінагрополітики проводить засідання комісії відповідно до 15 липня, до 15 жовтня та до 15 грудня та на підставі поданих документів визначає розмір часткового відшкодування за кожним

суб'єктом господарювання і приймає рішення про включення їх до реєстру суб'єктів господарювання, яким нараховано часткове відшкодування вартості об'єктів.

Підсумовуючи порядок використання бюджетних коштів для підтримки галузі тваринництва зазначимо, що механізм розподілу бюджетних коштів майже унеможливає для більшості бажаних, особливо дрібнотоварних виробників, тим більше для господарств населення, отримання фактичної державної підтримки. Дві головні причини: по-перше, загальна сума у 4 млрд. грн. є незначною у порівнянні з кількістю суб'єктів господарювання галузі тваринництва, яких тільки підприємств 2 141 тис. одиниць; по-друге, збільшення претендентів на отримання державної підтримки автоматично зменшує обсяг бюджетних коштів на кожного суб'єкта господарювання, оскільки Мінагрополітики формує загальний реєстр суб'єктів, які набули право на державну підтримку, та зазначає в ньому суму коштів, що підлягає розподілу, «в межах відкритих бюджетних асигнувань пропорційно заявленим сума».

Наступним етапом дослідження є оцінка слабких сторін сучасного Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств (затверджено постановою КМУ від 7.02.2018 р. № 106) [9].

Фінансова підтримка надається: фермерському господарству, у власності та/або користуванні якого перебуває не більше ніж 500 гектарів земель сільськогосподарського призначення, яке має чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній рік до 15 млн. грн.; сільськогосподарському обслуговуючому кооперативу, до складу якого входить не менше ніж 20 членів, серед яких повинні бути не менше ніж одне фермерське господарство, а інші – фізичні особи, у власності та користуванні кожної з яких перебуває не більше ніж 100 гектарів земель сільськогосподарського призначення (далі – одержувачі).

Таким чином, за даними Державної служби статистики на 1.01.2018 р. таким правом можуть скористатись з майже 45 тисяч фермерських господарств лише деякі (в обігу яких до 500 га та розмір отриманого річного доходу до 15 млн. грн.) та менша половина з 996 сільськогосподарських виробничих кооперативів.

Фінансова підтримка надається одержувачам за такими напрямками:

1) часткова компенсація вартості закупленого у суб'єктів насінництва насіння сільськогосподарських рослин вітчизняної

селекції (у розмірі 80 % вартості насіння, але не більше 30 тис. грн. на одне господарство);

2) часткова компенсація витрат, пов'язаних з наданими сільськогосподарськими дорадчими послугами (у розмірі 90 % вартості, але не більше ніж 10 тис. грн.);

3) фінансова підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (надається у розмірі 70 % вартості придбаного обладнання, але не більше ніж 3 млн. грн. на один кооператив);

4) часткова компенсація вартості придбаної сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва (надається фермерським господарствам у розмірі 40 % вартості придбаної техніки та обладнання, зазначеної в акті приймання-передачі та інших документах, що підтверджують оплату через державний банк);

5) здешевлення кредитів (надається одержувачам за нараховані і сплачені у поточному році відсотки за користування кредитами у розмірі 1,5 облікової ставки НБУ, що діє на дату нарахування відсотків, але не вище розміру, передбаченого кредитним договором, зменшеним на 1 відсотковий пункт).

Такий Порядок державної підтримки галузі тваринництва та розвитку фермерських господарств не забезпечує адаптації малих товаровиробників, зокрема господарств населення (питома вага яких у виробництві продукції тваринництва становить 54,4 %, в тому числі молока 74 %), до нових умов господарювання, зумовлених Євроінтеграції планами країни. Зазначені процеси загрожують існуванню малого тваринницького агробізнесу та навіть підривають джерела доходів сільських домогосподарств (господарств населення) і розвиток сільських територій в цілому.

Висновки. В сучасних умовах в Україні є не сформованою інституційна матриця аграрної політики. Розроблені стратегії розвитку аграрного сектору, законодавчий фундамент аграрної політики є застарілими та узгодженими. Низка нормативно-правових актів, якими передбачається щорічно новий порядок розподілу бюджетних видатків на аграрний сектор, не є узгодженою із стратегічними пріоритетами розвитку аграрного сектору, та тому дієвість такої підтримки у вирішенні його актуальних проблем є низькою. Сучасна бюджетна підтримка аграріїв є негарантованою на кілька років, недостатньою, нестабільною, непослідовною, непередбачуваною, тому і неефективною. Забезпечення стабільної системи державної підтримки аграрного сектору шляхом запровадження середньострокового бюджетного планування, яке було передбачено

ще у Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, так і не відбулося.

Заходи державної підтримки тваринництва у 2018 році зорієнтовані на великих товаровиробників та не враховують необхідність адаптації господарств населення до умов Євроінтеграції, нових вимог до якості сільськогосподарської сировини.

Удосконалення державної аграрної політики потребує, насамперед, опрацювання та затвердження узгодженої системи програмних та законодавчо-нормативних документів, підпорядкування поточного бюджетного процесу базовим законам з аграрної політики, передбачення у державній підтримці тваринництва державних програм, які б враховували необхідність вирішення проблем розвитку всіх категорій виробників, зокрема господарств населення, їх адаптації до нових умов господарювання, пов'язаних з Євроінтеграційними планами України.

Література.

1. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 рр. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/16025>

2. **Зінчук Т. О.** Європейська інтеграція: проблеми адаптації аграрного сектору економіки України: [Монографія] / **Т. О. Зінчук**. – Житомир: ДВНЗ. «Держ. агрокол. ун-т», 2008. – 384 с.

3. **Калашнікова Т. В.** Удосконалення державної підтримки аграрних підприємств України в умовах глобалізації: [Монографія] / **Т. В. Калашнікова**. – Харків: «Влавек», 2014. – 280 с.

4. **Кваша С. М.** Методологічний базис прийняття суспільних рішень в аграрній політиці / **С. М. Кваша** // Економіка АПК. – 2013. – № 8. – С. 12–21.

5. **Павленко А.** Другосортний продукт: до чого призведе відмова від молока «від населення» [Електронний ресурс] / **А. Павленко**. – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/drugosortnij-produkt-do-cogo-prizvede-vidmova-vid-moloka-vid-naseleenna>

6. **Попова О. А.** Нові пріоритети Спільної аграрної політики ЄС на 2014-2020 роки: стратегічні орієнтири для розвитку агросфери України / **О. А. Попова** // Економіка АПК. – 2013. – № 12. – С. 89-96.

7. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 07 грудня 2017 р. № 2246-VIII [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2246-1>

8. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18.10.2005 р. №2982-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/2982-15>

9. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств / Постанова КМУ від 7.02.2018 № 106; Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки галузі тваринництва / Постанова КМУ від 7.02.2018 № 107 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>

10. Про схвалення стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року / Розпорядження КМУ від 17.10.2013 р. № 806 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>

11. Статистичний щорічник України «Сільське господарство України 2016» / Київ: Державна служба статистики України, 2017, 246 с.

12. **Шибасва Н. В.** Формування та реалізація організаційно-економічного механізму регуляторної політики в аграрній сфері / **Н. В. Шибасва** // Вісник ХНТУСГ «Економічні науки» – Харків: ХНТУСГ. – 2017. – Вип. 182. – С. 266-278.

13. **Шибасва Н. В.** Теоретичні засади регуляторної політики / **Н. В. Шибасва** // Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки». – Харків: ХНАУ, 2014. – № 3. – С. 248-254.

14. OECD (2017). Producer and consumer support estimate data. Retrieved from: <http://www.oecd.org/tad/agricultural-policies/producerandconsumersupportestimatesdatabase.htm>

15. **Rodrik D.** (2009). *One Economics, Many Recipes: Globalizations, and Economic Growth*. Princeton University Press, 2009, p. 280.

References

1. Iedyna kompleksna stratehiia rozvytku silskoho hospodarstva ta silskykh terytoriina 2015-2020 rr. [There is only complex strategy of development of agriculture and rural territories on 2015-2020]. *minagro.gov.ua*. Retrieved from: <http://minagro.gov.ua/node/16025> [in Ukrainian].

2. **Zinchuk T. O.** (2008). *Yevropeiska intebratsiia: problemy adaptatsii abrarnoho sektora ekonomiky Ukrainy* [European integration: problem soft heagricu lturalsector adaptation]. Zhytomyr : DVNZ. “Derzh. ahroekol. un-t”, p. 384 [in Ukrainian].

3. **Kalashnikova T. V.** (2014). *Udoskonalennia derzhavnoi pidtrymky abrarnykh pidpriemstv Ukrainy v umovakh hlobalizatsii* [Animprovement of states upport of agrarian enterprises of Ukraine is in thecon ditions of global ization]. Kharkiv : «Vlavke», 2014, p. 280 [in Ukrainian].

4. **Kvasha S.M.** (2013). Metodolohichni bazys pryiniattia suspilnykh rishen v ahrarnii politytsi [A methodological base of acceptance of publicdecisions in agrarian politics]. *Ekonomika.APK – Ecomomy AIC*, No 8, pp. 12-21 [in Ukrainian].

5. **Pavlenko A.** (2017). Druhosortnyi produkt: do choho pryzyvede vidmovavidmoloka «vidnaselennia». [Second-rate product: in what abandonment will result from milk «from a population»]. *agravery.com*. Retrieved from: <http://agravery.com/uk/posts/show/drugosortnij-produkt-do-cogo-prizvede-vidmova-vid- moloka-vid-naseleenna> [in Ukrainian].

6. **Popova O. L.** (2013). Novi priorytety Spilnoi ahrarnoi polityky YeS na 2014-2020 roky: stratehichni oriientyry dlia rozvytku ahrasfery Ukrainy [New priorities of General agrarian politics of EC on 2014-2020: strategic reference-points for development of agrosphere of Ukraine]. *EkonomikaAPK. – EconomyAIC*, No 12, pp. 89-96 [in Ukrainian].

7. Pro Derzhavnyi biudzhety Ukrainy na 2018 rik: Zakon Ukrainyvid 07 hrudnia 2017 r. № 2246-VIII [About the State budget of Ukraine on 2018: The law of Ukraine from 07.12.2017 No 2246-VIII]. (2017). *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2246-1> [in Ukrainian].

8. Pro osnovni zasady derzhavnoi ahrarnoi polityky na period do 2015 roku: Zakon Ukrainy vid 18.10.2005 r. №2982- IV. [On the Basic Principles of the State Agrarian Policyforthe Perioduntil 2015: *The law of Ukrainefrom 18.10.2005No. 2982-IV.*] Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/2982-15> [inUkrainian].

9. Poriadok vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzhety dlia nadannia finansovo ipidtrymky rozvytku fermerskykh gospodarstv / Postanova KMU vid 7.02.2018 № 106 [The procedure for using fund sprovided forin the statebud get oprovide financial support for the development of farms. Resolutionof the Cabinetof Ministersof Ukrainefrom 02.07.2018 No 106]; Poriadok vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzhety dli apidtrymky haluzi tvarynnytstva. Postanova KMUvid 7.02.2018 № 107 [The procedure for using the funds provided by the state budget to support the livestock sector. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 02.07.2018 No 106]. (2018). *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua> [in Ukrainian].

10. Pro skhvalennia stratehii rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky na period do 2020 roku. Rozporiadzhennia KMU vid 17.10.2013 r. № 806 [On approval of the strategy for the agrarian sector of the economy for the period up to 2020. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 17.10.2013, No 806]. *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80> [in Ukrainian].

11. *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy «Silske gospodarstvo Ukrainy 2016» [Statistical Yearbook of Ukraine «Agriculture of Ukraine 2016»*. (2017). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine, p. 246 [in Ukrainian].

12. **Shybaieva N. V.** (2017). Formuvannia ta realizatsii aorhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu rehuliatornoipolityky v ahrarniisferi [Formation and realization of the organizational an deconomicmechanism of the regulatory policy in the agrariansector]. *Visnyk HNTUSG «Ekonomichni nauky» – Bulletin of the KhNTUSG «Economic Sciences»*, Kharkiv: KhNTUSG, Issue 182, pp. 266-278 [in Ukrainian].

13. **Shybaieva N. V.** (2014). Teoretychni zasady rehuliatornoipolityky. [Theoretical foundation of regulatory policy]. *Visnyk HNTUSG «Ekonomichni nauky» – Bulletin of the KhNTUSG «Economic Sciences»*, Kharkiv: KhNUU, No 3, pp. 248-254 [in Ukrainian].

14. OECD (2017). Producer and consumer support estimate data. Retrieved from: <http://www.oecd.org/tad/agricultural-policies/producerandconsumersupportestimatesdatabase.htm>

15. **Rodrik D.** (2009). *One Economics, Many Recipes: Globalizations, and Economic Growth*. Princeton Unniversity Press, 2009, p. 280.

Анотація.

Онегіна В.М., Кравченко О.М., Білецький О.С. Державна аграрна політика та підтримка тваринництва в Україні.

Проаналізовано сучасний стан програмно-нормативного забезпечення аграрної політики, державної бюджетної підтримки тваринництва в Україні. Доведено, що сучасне програмно-нормативне забезпечення є застарілим, неузгодженим, порядок державної підтримки постійно змінюється, є непередбачуваним. Державна підтримка тваринництва зорієнтована на великих товаровиробників та не забезпечує умови адаптації господарств населення до нових умов господарювання, пов'язаних з Євроінтеграційними планами України. У дослідженні були використані такі методи, як порівняння, узагальнення, трендовий аналіз.

Ключові слова: аграрна політика, державна підтримка, сільське господарство, тваринництво, бюджетні видатки.

Аннотация.

Онегина В.М., Кравченко О.М., Билецкий А.С. Государственная аграрная политика и поддержка животноводства в Украине.

Проанализировано современное состояние программно-нормативного обеспечения аграрной политики, государственной бюджетной поддержки животноводства в Украине. Доказано, что современное программно-нормативное обеспечение является устаревшим, несогласованным, порядок государственной поддержки постоянно меняется и является непредсказуемым. Государственная поддержка животноводства ориентирована на крупных товаропроизводителей и не обеспечивает условия адаптации хозяйств населения к новым условиям хозяйствования, связанных с евро интеграционными планами Украины. В исследовании были использованы такие методы, как сравнение, обобщение, трендовый анализ.

Ключевые слова: аграрная политика, государственная поддержка, сельское хозяйство, животноводство, бюджетные расходы.

Abstract.

Onegina V.M., Kravchenko O.M., Bileckiy O.S. State Agrarian Policy and Support of Animal Production in Ukraine.

The current state of program and normative support of agrarian policy, state budgetary support of animal husbandry in Ukraine is analyzed. It is proved that modern software and regulatory support is outdated, inconsistent, the order of state support is constantly changing and unpredictable. State support for livestock is focused on large producers and does not provide conditions for the adaptation of households to the new economic conditions associated with the Euro integration plans of Ukraine. In the study were used such methods as comparison, generalization, and trend analysis.

Key words: agrarian policy, state support, agriculture, animal husbandry, budget expenditures.